

Foglalkozol ifjúsági munkával?

Kutatás az ifjúsági munkát végző
szakemberek és önkéntesek körében

Az Európai Unió
támogatásával

KUTATÁSI JELENTÉS

KU 20 23 TÁ TÁS

GYIÖT
2023

Foglalkozol ifjúsági munkával?

Kutatás az ifjúsági munkát végző
szakemberek és önkéntesek körében

KU
20
23
TA
TÁS

Foglalkozol ifjúsági munkával?

Kutatás az ifjúsági munkát
végző szakemberek és
önkéntesek körében 2023

KUTATÁSI JELENTÉS

Írta: Fazekas Anna, Gulyás Barnabás

Szerkesztette: Bálint Andrea, Gulyás Barnabás

Szakmai lektorlálás, javaslatok: dr. Gatti Beáta

Arculat, tördelés, grafika: Makó Annamária Panna

Kiadó: GYIÖT

Felelős kiadó: Bálint Andrea

A kiadvány megjelenését a GYIÖT Ifjúsági munka merre jársz? című projektje tette lehetővé, amelynek támogatója az Erasmus+ Ifjúság Program. A kiadvány tartalma a szerzők véleményét tükrözi, a támogató Európai Bizottság nem felelős az ott szereplő információk semminemű felhasználásáért.

A projekt megvalósításához hozzájárultak észrevételeikkel, javaslataikkal, munkájukkal:

Árva Judit, Böröcz Livia, Déri András, Füzér Gabriella, Galambos Attila, Gergely Miklós, Korenyákné Juhász Mária, Kós Anna, Kovács Anna, László Miklós, Magdali Csaba, Nyirati András, Oláh Csenge, Radák Luca, Radák Tamás, Szabó Enikő, Szimcsere Szilvia, Sztaniszlóvszki Levente, Tóth Beáta, Tóth Viktória Tímea, Török Anna, Török Virág, Varga Vivien. Továbbá mindazon szervezetek, szakemberek, akik az azonos című kommunikációs kampány megvalósításában közreműködtek és hozzájárultak ahhoz, hogy a kutatás során alkalmazott kérdőív minél több, célcsoportba tartozó személyhez eljusson.

ISBN 978-615-82392-1-9 [PDF]

ISBN 978-615-82392-0-2 [nyomtatott]

Budapest

2023

Az Európai Unió
támogatásával

TARTALOMJEGYZÉK

I. Bevezető	5
II. A kutatásról	9
III. Szakmai értékek és motivációk	15
IV. Szükségletek, kihívások, jövő	23
V. Szakmai tartalom és célcsoport-fókusz	33
VI. Összegzés	43
Felhasznált források	47
Internetes források	49
Ábrák jegyzéke	50
Táblázatok jegyzéke	52

I. BEVEZETŐ

A Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzati Társaság (a továbbiakban GYIÖT) törekszik arra, hogy az ifjúsági munkához kapcsolódó szakmai tevékenységek fejlesztését támogassa, az előrelépés érdekében akár kezdeményezője legyen a hazai ifjúsági munka minőségének növelését célzó tevékenységeknek, programoknak, s minél tudatosabban tegyen lépéseket a szakma ismertségének és elismertségének érdekében. Az ifjúsági munka helyi szintű fejlesztése során arra törekszik a szervezet, hogy szakértőként járuljon hozzá az ifjúsági munka megszervezéséhez és e feladat ellátásához szükséges feltételek megteremtéséhez, az érintettek széleskörű bevonása mellett. A GYIÖT szervezete kiterjedt szakmai kapcsolatrendszerrel és több évtizedes tapasztalattal rendelkezik a helyi ifjúsági munka területén, ugyanakkor az ifjúsági munkát végző szakemberekről, önkéntesekről és munkavégzésük céljáról, tartalmáról, körülményeiről korábban jellemzően csak saját (szervezeti) tapasztalatok útján rendelkezett információkkal. A szakmafejlesztést és az ifjúsági munka láthatóságának növelését célzó tevékenységek, programok tervezéséhez és megvalósításhoz, objektív, rendszerezett információkra, adatokra van szükség.

Hazánkban a 2000 óta zajló nagymintás, reprezentatív ifjúságkutatások* ugyan a korosztály sajátosságainak, főbb jellemzőinek és helyzetük megismerésében támogatja a szakmát, de ezt kiegészítő, a korosztállyal foglalkozó szakma “állapotát” vagy a szakmai tevékenységben érintett szakemberek közös jellemzőit, a települések kapacitásait és a rendelkezésre álló infrastruktúrát felmérő kutatás nem volt ezidáig.

A Foglalkozol ifjúsági munkával? az első olyan hazai kutatás, amelynek fókuszában az ifjúsági munkával foglalkozó szakemberek és önkéntesek kompetenciái, szakmai motivációjuk áll. A kutatás első fázisában egy 34 kérdésből álló kérdőíves adatfelvételre került sor.

Ebben a gyorsjelentésben a kérdőíves eredményeket értelmeztük. Az ifjúsági munkát és az ifjúsági munkásokat az alábbi témakörök mentén közelítettük meg:

- szakmai értékek és motivációk,
- szükségletek, kihívások és jövő
- illetve a szakmai tartalom és célcsoport-fókusz.

A gyorsjelentés célja egyúttal az, hogy az ifjúsági munkában tevékenykedőket, a felelős döntéshozókat, valamint a szakmafejlesztéssel vagy szakmai (érdek)képviseléssel foglalkozó szervezeteket olyan információkkal lássa el, amelyeket munkavégzésük során fel tudnak használni, egyúttal alapozhatják rá terveiket, későbbi programjaikat, döntéseiket.

* Ifjúság2000, Ifjúság2004, Ifjúság2008, Magyar Ifjúság 2012, Magyar Ifjúság Kutatás 2016, Magyar Ifjúság Kutatás 2020

A kutatás az Ifjúsági munka merre jársz? című projekt keretében, az Európai Bizottság Erasmus+ Ifjúság programjának támogatásával valósult meg. Részvételi úton, azaz érintettek bevonásával terveztünk és valósítottunk meg egy kevert módszertanra építő kutatást* az ifjúsági munkával foglalkozó szakemberek és önkéntesek** körében.

A kutatást és a mérőeszközök előkészítését számos rendezvény, szakmai fórum előzte meg, amelyek keretében a projekt résztvevőivel, további szakemberekkel közösen határoztuk meg a főbb kérdéseket és a kutatás céljait. Az előkészítés során ifjúsági munkával már több évtizede foglalkozó szakemberekkel és szakértőkkel problématérképet készítettünk. Az így kapott információkra alapoztuk a kérdőív egyes moduljait (szakmai motivációk és szakmai kihívások). Törekedtünk arra, hogy az ifjúsági munkát végző személyek köréről a kutatás során megszerezhető információk közül a szakma, valamint a szervezetünk által legrelevánsabbnak tartott témakörök kerüljenek a kutatás fókuszába. Az ifjúsági munkával foglalkozók körét igyekeztünk a lehető legtágabban értelmezni (15-29 éves korosztállyal végzett szakmai tevékenységek, a formális oktatás keretein kívül), annak érdekében, hogy a kérdőíves lekérdezés felhívásának olvasása során minél többen magukra ismerhessenek.

* Kutatásunk során az ifjúsági munkával foglalkozók körét úgy vizsgáltuk, hogy kérdőíves (kvantitatív) és interjús (kvalitatív) módszereket használtunk annak érdekében, hogy megalapozottabb következtetéseket vonjunk le. A fókuszcsoportos kutatási fázis 2023. októberben zajlott.

** Kutatásunk során önkéntesként azon csoportot definiáltuk, akik szakmai tevékenységeket látnak el, de fizetést nem kapnak a feladataik ellátásáért. Ezen csoportba egyaránt tartozhatnak felsőfokú végzettséggel rendelkező és nem rendelkező személyek is, akik csak alkalmanként látnak el ifjúsági munkához köthető tevékenységeket.

Az ifjúsági munka meghatározásához az Európa Tanács 2017-es ajánlását használtuk konceptuális keretként, erről részletesebben később írunk. A nagyobb elérés és láthatóság érdekében online kampányt terveztünk, amelyben együttműködtünk az ifjúságügyi szakma legtöbb szereplőjével*. Az online kampány fókuszába a kutatás mellett az ifjúsági munka láthatóságának növelése került, amely tevékenységekről bővebb információ érhető el a gyiot.hu oldalon, valamint szervezetünk közösségi média felületein.**

* A kutatáshoz kapcsolódó kommunikációs kampány során számos szervezettel, intézménnyel működünk együtt. Azon szervezetek nevei, akik a nyilvános feltüntetést is vállalták, szervezetünk honlapján, a projekt bemutatása menüpontban felsorolásra kerültek:

<https://gyiot.hu/hirek/bemutatjuk-egyuttmukodoinket-foglalkozok-ifjusagi-munkaval/>

** A kommunikációs kampányról bővebb információ és tartalom érhető el az alábbi oldalakon: <https://gyiot.hu/projektek/ifjusagi-munka-merre-jarsz/>,
<https://www.youtube.com/@gyiot7360>

II. A KUTATÁSRÓL

A kutatás elméleti háttérében az ifjúsági munka mint szakmai tevékenység áll. Hazánkban ennek definiálására tett törekvések között Nagy Ádám és kollégái (Nagy és mtsai, 2014) munkáját érdemes említenünk, azzal a kikötéssel, hogy legitim és széles körben elfogadott meghatározása máig sincs az ifjúsági munkának. Széles körben ismert és elfogadott szakmai definíció hiányában a kutatás előkészítése során az Európa Tanács (továbbiakban: ET) 2017-es ajánlását használtuk. Annak érdekében, hogy a véletlenszerűen, a mintába önkéntesen kerülő válaszadók a szakmai tevékenységükre reflektálhassanak az ET ajánlás szövegét átalakítva, olyan rövidített állításokat hoztunk létre, amelyeket eldöntendő kérdések formájában tettünk fel a kitöltők számára. Érdekességgéppen jegyezzük meg, hogy a kutatók szerint a definitív törekvések helyett célszerűbb a szakma gyakorlatát meghatározó tényezők hasonlóságait és különbségeit vizsgálni (Cooper, 2018).

Az ET ajánlásának rövid összefoglalása az alábbi:

Az ifjúsági munka tág fogalom, amely a fiatalok által, a fiatalokkal és a fiatalokért, illetve egyénileg vagy csoportosan végzett társadalmi, kulturális, oktatási, környezetvédelmi és/vagy politikai jellegű tevékenységek széles körét foglalja magában. Az ifjúsági munkát fizetett, illetve önkéntes ifjúságsegítők (azaz ifjúsági munkások a szerk. kiegészítése) végzik, és az a fiatalokra és az önkéntes részvételre összpontosító, nem formális és

informális tanulási folyamatokon alapul. Az ifjúsági munka lényegében társadalompolitikai tevékenység, amelynek célja, hogy a fiatalokkal és társadalmi közegükkel való együttműködés révén előmozdítsuk a fiatalok aktív részvételét az adott közösség életében és a döntéshozatalban.” (Európa Tanács, 2017)

Mintajellemzők

A mintába véletlenszerűen és önkéntes jelentkezéssel kerültek a válaszadók. A kérdőíves adatfelvétel 2023. március 20 - április 10. között zajlott. A kérdőívet 330 fő töltötte ki, emellett nagy számban (több mint 150 fő) voltak azok, akik nem fejezték be a kitöltést. A be nem fejezett kérdőívekhez kapcsolódó válaszokat az elemzésekből teljesen kiszűrtük, azokat nem vettük figyelembe*.

A továbbiakban a kérdőívet teljes egészében kitöltő válaszadók jellemzőit és válaszait értelmezzük.

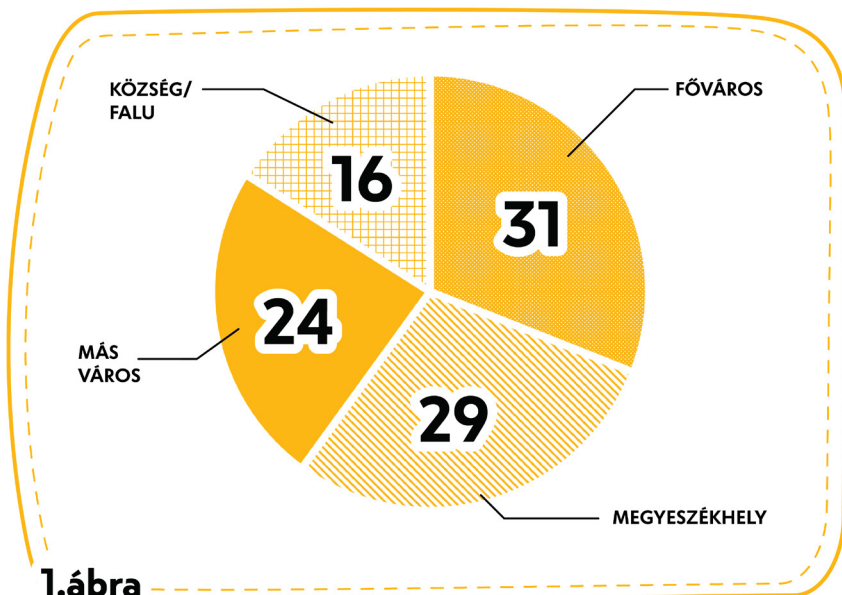
* A megkezdett, de be nem fejezett kitöltések oka lehet, ha valaki elkezdte a kérdőív kitöltését, de a hossza miatt azt nem folytatta és esetlegesen később újra kitöltötte, vagy ha a kitöltő nem tartotta a kérdéseket önmagára vonatkozóan relevánsnak. A kérdőív során a válaszadók a szakmai tevékenységre egyre részletesebben fókuszáló kérdésekkel találkoztak. Feltételezzük, hogy míg a kérdőív elején az egyszerűen eldöntendő, illetve a társszakmában dolgozó szemszögéből is relevánsnak ítélt kérdésekkel találkozott a kitöltő, az ifjúsági munkához kapcsolódó kérdésekben már nem tartotta magára nézve a kérdéseket megválaszolhatónak, egyszerűnek, tehát a kitöltés során csak később ismerte fel a válaszadó, hogy nem tartozik a kutatás célcsoportjába. A tipikus "befejezése" a kérdőív kitöltésnek jellemzően a "nehezebb" kérdéseknél volt megfigyelhető. A pontos okokat nem ismerjük, csak néhány visszajelzésből következtethetünk a fentiekre.

A válaszadók 72 százaléka nő, 28 százaléka férfi. Az átlagéletkor 40 év volt, a legfiatalabb kitöltő 20, míg a legidősebb 81 éves volt a kitöltéskor. A kérdőív kitöltői átlagosan 11 éve foglalkoznak ifjúsági munkával.

A válaszadók iskolázottságát tekintve az egyetemi végzettség domináns: 79 százalékuk rendelkezik diplomával, 21 százalékuk legfeljebb érettségit szerzett. A végzettség tekintetében a humán területhez kapcsolódó szakmák vannak túlsúlyban. A kitöltők számos szakterületen rendelkeznek végzettséggel, azonban jellemző a társadalomtudományi, valamint a bölcsészettudományi képzési területeken szerzett végzettség. Ifjúsági munkához kapcsolható végzettséget 42 százalékuk birtokol, a válaszadók 11 százalékánál folyamatban van a megszerzés, további 11 százalékuk pedig tervezi az ilyen irányú képzésen való részvételt.

A kitöltők körében a nyelvtudás elsősorban az angol nyelv ismeretét jelenti: 87 százalékuk beszél legalább alapszinten angolul. Közülük 56 százalék nyelvtudása erősnek bizonyul, legalább társalgási szinten beszéli az angolt. A német nyelvtudás is gyakori, azonban a kitöltők mindössze 45 százalékának van német nyelvismerete.

Települési összetétel metszetében azt láthatjuk, hogy a fővárosban tevékenykedők vettek részt legnagyobb arányban a kitöltésben, míg a községekben élők a legkisebb arányban (1. ábra). A foglalkoztatási környezet kapcsán a civil szervezeti háttér dominanciája mérhető: a kitöltők 55 százaléka szakmai tevékenységének meghatározó részét civil szervezetnél végzi. Állami fenntartású háttérrel rendelkező intézménynél/szervezetnél való munkavégzés 6 százalékra jellemző, míg önkormányzati 25 százalékra, továbbiak: nonprofit szervezetnél 6, forprofitnál 1, egyéb szervezetnél/intézménynél 7 százalékuk tevékenykedik.

1.ábra

Munkahely településének típusa (N = 330; százalékos megoszlás)

Az adott szervezet/intézmény ifjúsági munkával foglalkozóinak átlagos létszáma hét fő, de jelentős a szórás egy és száz fő között. A leggyakoribb ifjúsági munkával foglalkozó humánerőforrás-bázis egy-két fő a megkérdezettek körében. A kitöltők fele olyan szervezetnél/intézménynél dolgozik, ahol legfeljebb három szakember dolgozik az ifjúsági munka területén.

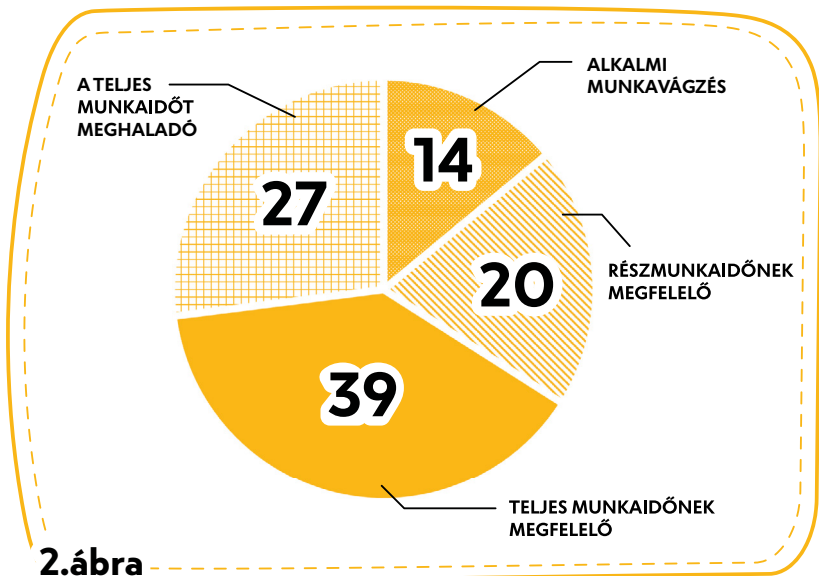
Munkakörök tekintetében a szervezeti, valamint intézményi vezető, az ifjúsági koordinátor, tanácsadó, segítő, hivatali személy/referens, közösségépítő, programszervező és koordinátor fordulnak elő leggyakrabban. Ez egyben képet ad arról is, hogy a kutatás felhívása kiket ért el, mely munkakörökben tevékenykedők foglalkoznak elsősorban ifjúsági munkával Magyarországon. Ez részben érthető is, mivel gyakori, hogy a vezető szerepben

lévő személyekhez jutnak el elsőként a szakmával kapcsolatos információk, illetve egy kislétszámú szervezet esetében előfordulhat az is, hogy nincs másik szakember a vezetőkön kívül.

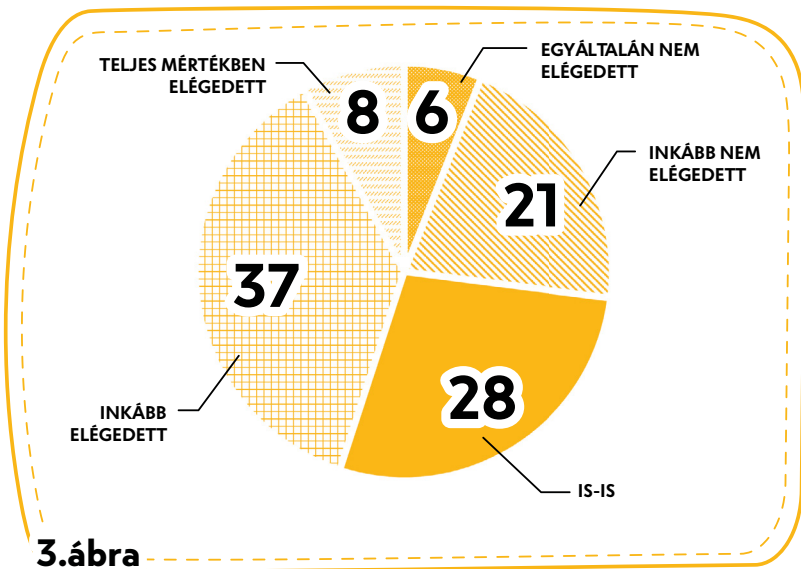
A válaszadók 41 százaléka közösség-szervezőként definiálja szakmai identitását. 22 százalék ifjúságsegítőnek, 4 százalék ifjúsági munkásnak, 18 százalék pedig ifjúsági szakembernek jellemzi magát. A válaszadók 15 százaléka azonban nem tudott azonosulni a felsorolt megnevezésekkel és egyéb meghatározással jelölte meg szakmai tevékenységét.

A munkaidő tekintetében a teljes idejű foglalkoztatás jellemző leginkább a válaszadók körében, azonban az ezt meghaladó munkavégzés is jelentősen elterjedt a szakterületen (2. ábra). A válaszadók 66 százaléka hetente legalább 40 órában végzi szakmai tevékenységét.

A saját életszínvonal megítélését tekintve azt láthatjuk, hogy a válaszadók 27 százaléka nem vagy kevésbé elégedett, 45 százalék kisebb-nagyobb mértékben ugyan, de elégedett saját egzisztenciális lehetőségeivel, 28 százalék pedig e kérdésben vegyes (is-is) választ adott (3. ábra).

Munkaidő megoszlása ("Saját megítélése szerint az alábbi állítások közül, melyik igaz leginkább az Ön szakmai tevékenységének időtartamára?"; N = 330; százalékos megoszlás)

Saját életszínvonalal való elégedettség (N = 330; százalékos megoszlás)

III. SZAKMAI ÉRTÉKEK ÉS MOTIVÁCIÓK

Az ifjúsági munkát végzők körét elsőként a szakmai tevékenységüket meghatározó értékek, illetve a szakmaválasztás szempontjából vizsgáltuk.

A szakmai értékkészletet különböző szakpolitikai dokumentumok elemzését követően állítottuk össze. Az elemzés során az Európai Unió Tanácsának 2020-as ifjúsági munkával kapcsolatos állásfoglalását*; az ET 2017-es ajánlását az ifjúsági munkáról**, valamint a Helyi Ifjúsági Munka Európai Kartáját*** használtuk. A kapcsolódó szakirodalom arra is rámutat, hogy a szakmai értékek alapvető fontossággal bírnak az egyén saját szakmai identitásának kialakulásában, fejlődésében (vö. Hidy, 2001; Abdelal és mtsai., 2006). Fontosnak tartjuk azt megjegyezni, hogy

ahhoz, hogy az ifjúsági munka hazánkban megerősödjön, javuljon a szakmai tevékenység minősége, elengedhetetlen, hogy a szakmát művelők között értékközösség jöjjön létre.

Mindemellett ez célként is értelmezhető, azaz közös alapokat teremtő döntések szükségesek ahhoz, hogy egységesen közelítsük meg szakmánkat és képezzük a jövő szakembereit.

* [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:42020Y1201\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:42020Y1201(01)) (Letöltve: 2023. szeptember 3.)

** <https://rm.coe.int/1680717e78> (Letöltve: 2023. szeptember 3.)

*** https://europegoeslocal.eu/wp-content/uploads/2022/05/20210315-egl-charter_HU.pdf (Letöltve: 2023. szeptember 3.)

A szakmai életutak vizsgálatára nagy szükség volna az ifjúsági munkások körében. A szakemberek tevékenységeit vizsgálva a szakember életútján keresztül magában rejtí a lehetőséget a közös alapok meghatározásához. Nemcsak a hasonlóságok beazonosítása történhet meg, de így arról is képet kaphatunk, hogyan, miként lesz valakiből ifjúsági munkás. Ismerünk erre vonatkozó hazai példákat. Ilyen Tóbiás László a Párbeszéd folyóiratban megjelent, az ifjúsági munkával foglalkozó szakemberekkel készített életútinterjú sorozata,* ám ez összehasonlításra kevésbé alkalmas, mivel nagyon különböző szerepekben és szakmai tevékenységekben résztvevő érintettekkel készült.

Kíváncsiak voltunk arra is, hogy melyek azok a tényezők, amelyek meghatározzák, hogy a kitöltők az ifjúsági munkát választják hivatásként. A kérdőív során elsősorban a GYIÖT több évtizedes szakmai tapasztalatát és a kérdőív részvételi úton történt tervezése során megismert véleményeket integrálva, egyszerű állításokat hoztunk létre, amelyekből legfeljebb hármat választhattak a kitöltők. Az állítások között egyaránt megtalálhatóak voltak azok, amelyek a kitöltők korábbi, ifjúsági munkához kapcsolódó résztvevői tapasztalatához kapcsolódtak; a fiatalokra erőforrásként tekintő, illetve a szakmai életút kapcsán véletlen vagy valamilyen változáshoz köthető döntési helyzetekre utáltak.

Az ifjúsági munkát szakmaként választók körében az ifjúságügy iránti elköteleződés bizonyult a legmeghatározóbbnak. Ugyanakkor a fiatalkori közösségi élmények is erős befolyással voltak a megkérdezettekre (4. ábra). Emellett a szakmai tevékenységet érintő kreativitás és rugalmas keretek ("olyan szakmai tevékenység

* Az interjúk a Párbeszéd szociális munka folyóirat Archívumában érhetőek el. <https://ojs.lib.unideb.hu/parbeszed/issue/archive>

érdekelt, ami egyben kreatív és kötetlen kereteket biztosít a munkavégzésre.”) is sokak számára tették vonzóvá az ifjúsági munkát. A válaszadók negyedét a korosztályi szükségletekhez kapcsolódó saját tapasztalatai ösztönözték a területen való elhelyezkedésre, ötödük számára a hobbi vált hivatássá. A kitöltők 15 százalékánál nem tudatosan tervezett választás volt az ifjúsági munka, esetükben inkább egy lehetőségként jelent meg a szakmai tevékenységgel való megismerkedés.

Szakmaválasztás okai ("Mely szempontok játszottak leginkább szerepet abban, hogy a jelenlegi szakmai tevékenysége mellett döntött? Kérjük, legfeljebb háromat jelöljön meg az alábbiak közül!"; N = 330; százalékos megoszlás)

Az elhelyezkedést befolyásoló tényezők vizsgálatakor az iskolai végzettség, az életkor, a munkahely településtípusa esetében nem találtunk szignifikáns összefüggést. Ugyanakkor a válaszadók neme több szempont esetén relevánsnak bizonyult. Az ifjúsági munkában való elhelyezkedés kapcsán az ifjúságügy melletti elköteleződés, a korai közösségi tapasztalatok, a munka, mint hivatás megközelítés szempontjai a mintánkat alkotó férfiak körében gyakrabban fordulnak elő. Míg a kreativitásra való fogékonyság, az adódott lehetőség megragadása, a táboroztatásban szerzett tapasztalatok, valamint a pályamódosításra kényszerülés a mintában szereplő nők körében jellemzőbb. A státuszészlelés hatása a saját tapasztalatok kapcsán mérhető: akik számára az ifjúságot érintő, megtapasztalt szükségletek adták a motivációt, átlagosan alacsonyabbra értékelik jelenlegi életszínvonalukat, mint akik esetében ez a szempont nem volt mérvadó. Az ifjúsági korosztály támogatása melletti elköteleződés, mint szakmaválasztási szempont a szervezetméret kapcsán mutat különbséget. Akik számára ez volt az egyik legmeghatározóbb tényező a területen való elhelyezkedés kapcsán, átlagosan nagyobb ifjúsági munkával foglalkozó személyi bázissal rendelkező intézménynél/szervezetnél dolgoznak, mint akiknél ez nem volt jelentős motiváció.

Amennyiben az ifjúsági munkával töltött évek számát is figyelembe vesszük, egyes motivációs szempontok esetében tapasztalhatunk összefüggést (1. táblázat). Akik számára meghatározó a saját ifjúsági közösségi élménye, az motivációs tényező az ifjúsági munka területén való elhelyezkedéskor, általában több éve vannak a pályán, mint azok, akiknél ez nem volt meghatározó szempont. Amennyiben a fiatalokkal töltött idő pozitív megélését vizsgáljuk, azt láthatjuk, hogy akik körében ez mérvadó volt a szakmaválasztáskor, átlagosan kevesebb ideje foglalkoznak ifjúsági munkával, mint akik körében ez nem volt

releváns tényező. Ugyanez igaz a területen való elhelyezkedés tervezetlenségét tekintve, ahogy a pályamódosításra kényszerülők esetében is: mindkét szempont jelentősége az mutatja, hogy elsősorban a terepen rövidebb ideje tevékenykedőket jellemzik ezek a pályaválasztást befolyásoló tényezők.

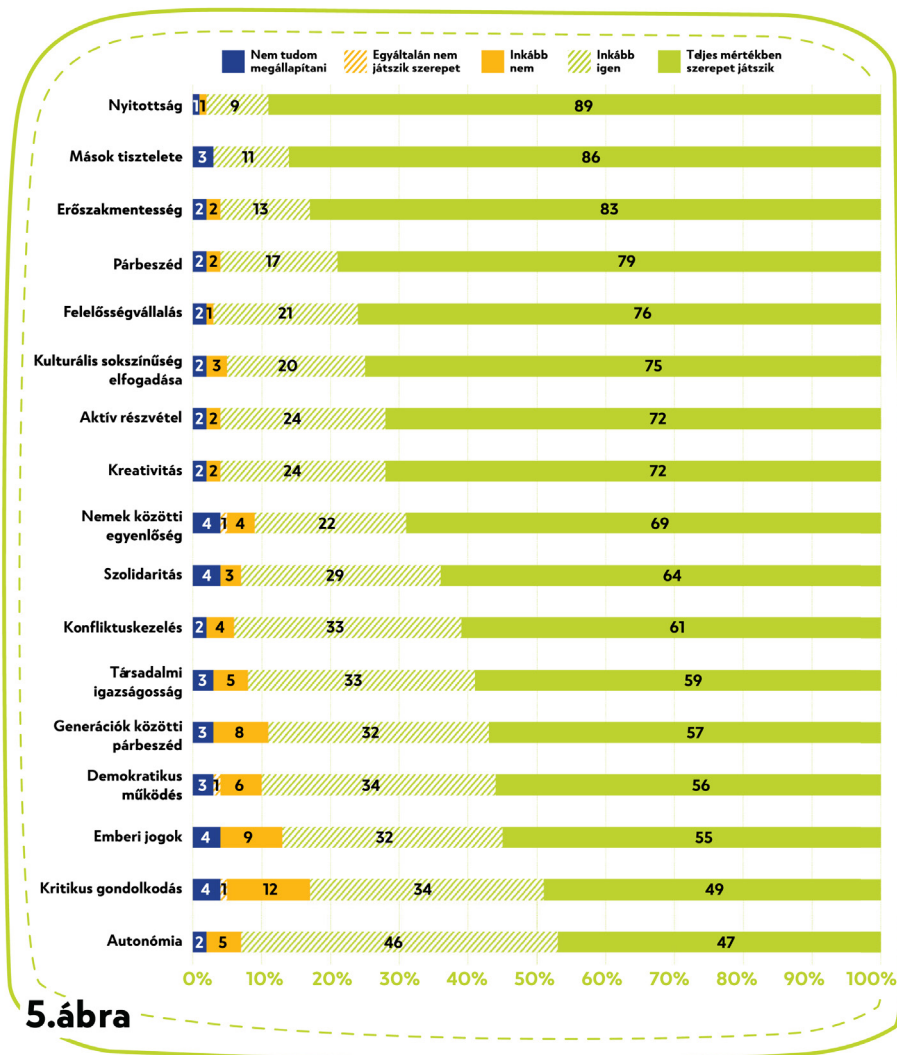
	Nem jelölte	Jelölte
„fiatal koromban része voltam valamilyen közösségnek (klub, közösségi tér, szervezet stb.)”***	7,1 év	13,4 év
„jól érzem magam fiatalok között”*	11,5 év	8,8 év
„nem ez volt az elsődleges célom, de adódott egy lehetőség és belevágtam”*	11,5 év	7,0 év
„pályamódosításra kényszerültem és végül itt kötöttem ki”*	11,1 év	4,0 év

1.táblázat: Szakmaválasztás okai a szakmában töltött idő függvényében (N = 330; átlagok; *p ≤ 0.05, **p ≤ 0,001)

Szemléletmód és értékek tekintetében összességében egyértelmű a tudatos, inkluzív cselekvés a válaszadók körében: a szakmai tevékenységhez kapcsolódóan kirajzolódó értékrend a megkérdezettek intenzív elköteleződését mutatja (5. ábra).

A nyitottság bizonyul a leginkább elterjedt értéknek a vizsgált metszetben, ugyanakkor mások tisztelete, az erőszakmentesség, a párbeszéd és a felelősségvállalás is kiemelt szerepet tölt be a fiatalokkal foglalkozó válaszadók szakmai tevékenységében.

Míg a kritikus gondolkodás és az emberi jogok esetében látható, hogy azokat a válaszadók jelentősebb része kevésbé tartja fontosnak.

5.ábra

Értékek szerepe a szakmai tevékenység során („Az ifjúsági munkához kapcsolódó szakmai tevékenysége során mennyire játszanak szerepet az alábbiak?”; N = 330; százalékos megoszlás)

A szociodemográfiai háttér* vizsgált szempontjai közül a kitöltők neme szerint különbséget találunk a szakmai értékek megítélésében is. Ugyan egyértelmű, hogy a megkérdezettek összességében magas szinten tartják jelentősnek a megnevezett értékeket, azonban bizonyos elemek a nők körében nagyobb hangsúlyt kapnak, mint a férfiak esetében. Ilyen értékek az alábbiak: kreativitás, szolidaritás, konfliktuskezelés, emberi jogok, sokszínűség, erőszakmentesség, nemek közötti egyenlőség, generációk közötti párbeszéd. Bár ezen túlmenően többségében nem mérhető a szociodemográfiai tényezőkkel való ilyen markáns összefüggés, néhány érték kapcsán látható egyéb változók befolyása is.

Az aktív részvétel értékre inkább építők körében magasabb az átlagéletkor, mint az azt kevésbé fontosnak vélők körében. A munkahely településtípusát tekintve két érték esetében mérhető szignifikáns összefüggés: a kritikai gondolkodás különösen a fővárosi szervezetek/intézmények munkatársai számára bír nagyobb jelentőséggel, míg a generációk közötti párbeszéd a kisebb településeken dolgozó kitöltők tevékenységében kap nagyobb teret. A munkahely fiatalokkal foglalkozó munkatársainak száma két érték kapcsán meghatározó: mind a demokratikus működés, mind a nemek közötti egyenlőség átlagosan a kisebb létszámú szervezetek esetében kap nagyobb hangsúlyt.

Az autonómia (önállóság, függetlenség) alkalmazásának jelentősége az állami/önkormányzati intézmények munkatársainál kap kisebb szerepet, míg a civil és egyéb szervezetek esetében nagyobb, mindez nem meglepő a két szervezeti forma és jellemző kultúra ismeretében. A társadalmi igazságosság jelentősége a

* A vizsgált változók: nem, életkor, ifjúsági munkával töltött évek száma, legmagasabb iskolai végzettség, a munkahely településtípusa, a munkahely szervezeti háttere, a saját életszínvonal megítélése, szervezetméret.

társadalmi státusészleléssel fordítottan arányosan alakul: minél jobb életszínvonalról számol be a válaszadó, annál kevésbé kap hangsúlyt szakmai tevékenységében a társadalmi igazságosság szem előtt tartása. Az iskolai végzettség szerepe két érték kapcsán bizonyul jelentősnek: mind a kritikai gondolkodás, mind az erőszakmentesség fontossága az iskolai végzettség növekedésével valószínűbb.

IV. SZÜKSÉGLETEK, KIHÍVÁSOK, JÖVŐ

Kutatásunk során az ifjúsági munkával foglalkozó szakemberek és önkéntesek megélését, tapasztalatait a saját szakmájuk realitásai és jövőképe szempontjából is vizsgáltuk. Célunk volt feltárni a szükségletek és kihívások mellett azt is, hogy a megkérdezettek miben látják a szakma fejlesztési lehetőségeit.

A kérdőív szerkesztése során alapul vettük azokat a főbb szempontokat, amelyek az ifjúsági munka európai gyakorlatából származnak, és céljuk a szakmai tevékenység minőségének fejlesztése, a terület láthatóságának és elismertségének támogatása. E célkitűzések szorosan kapcsolódnak az Európai Ifjúsági Munka Kongresszushoz, amelyet ötévenként rendeznek meg 2010 óta. Az első alkalommal a szakmai tevékenység meghatározására, definiálására törekedtek a kongresszus résztvevői. 2015-ben az ifjúsági munka kapcsán a “közös nevező” létrehozása mellett a szakmai tevékenység minőségének fejlesztése került a fő fókuszba. A 2020-as kongresszus során a szakmai tevékenység fejlesztése, elismertetése és a minőségi ifjúsági munka szélesebb körben való elérhetőségének biztosítását támogató javaslatok és ajánlások kerültek a kongresszus zárónyilatkozatába*.

Kérdéseket tettünk fel a mindennapokban észlelt szükségletek, kihívások mellett arról is, hogy milyen mértékben ismert, látható és elismert szakma az ifjúsági munka, valamint a minőségi fejlesztés érdekében milyen beavatkozási területek lényegesek a szakmai közösségnek.

A megkérdezettek több mint fele a mindennapi nehézségek

* https://www.bonn-process.net/downloads/publications/2/3rd%20EYWC_final%20Declaration.pdf?version=89567f5ed19ce0dc9732a4415bc256fd

kapcsán a célcsoport elérését, aktivizálását nevezte meg a legjelentősebbnek (6. ábra). Mindenképpen szükséges lenne olyan további kutatás, amely a célcsoport elérésével kapcsolatos körülményeket tárja fel, a szakemberek kompetenciái mellett a munkakörülmények és feltételek vizsgálatával.

Mindennapi nehézségek a szakmában ("Milyen nehézségekkel szembesül az ifjúsági munkát érintő tevékenysége során a mindennapokban?" nyitott kérdés három válaszlehetőséggel: legalább egyszer említette; N = 330; százalékos megoszlás)

A forráshiány és az abból fakadó korlátozott infrastruktúra, valamint a támogató legitimációs környezet hiánya is kiemelkedő nehézségként jelentkezik a megkérdozett szakemberek mindennapi tevékenysége során.

A szakma humánerőforrásbeli korlátai több szempontból is említésre kerültek: mind a tapasztalathiány, mind a motiválatlanság, mind a szakemberhiány, valamint az ehhez kapcsolódó leterheltség is sokak számára jelent napi szintű kihívást.

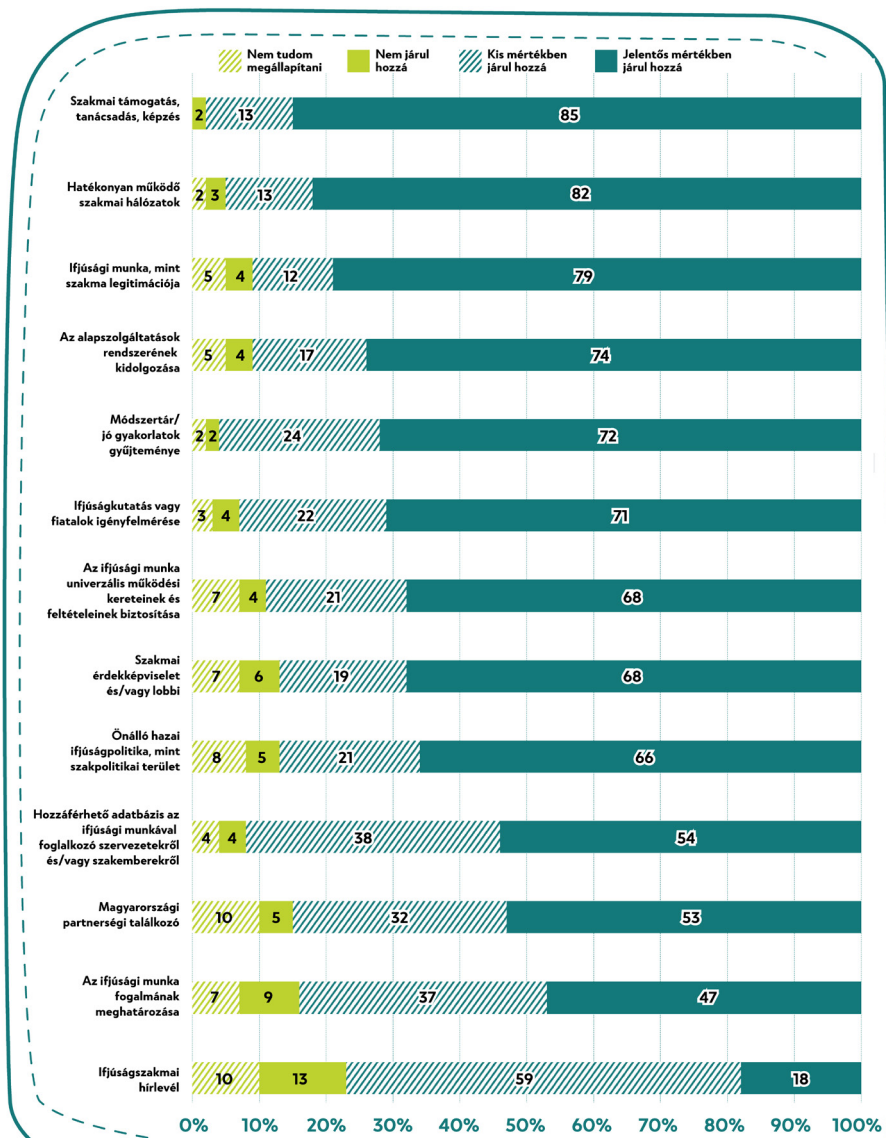
Amennyiben a mikrokörnyezet (mindennapos szakmai tevékenységek, kollegiális szint) nehézségein túl, az ifjúsági munka, mint szakmai terület megítélését vizsgáljuk, az elismerés hiánya jelenti a legtöbbek számára a legjelentősebb kihívást (7. ábra). Emellett a forráshiány, az ebből fakadó fenntarthatósági instabilitás is kiemelt szerepet kap a problémák rangsorában. A fiatalok elérését, bevonását makroszinten (az ifjúsági munka - mint szakma - egészét tekintve) is jelentős kihívásként élik meg a megkérdozett, célcsoporttal foglalkozó szakemberek. Noha jóval kisebb súllyal, de megjelennek a mentális egészség kockázata és az egzisztenciális bizonytalanság, munkanélküliség kérdéskörei is.

Az ifjúsági munka minőségfejlesztését tekintve számos szempont jelentőségét nagyra értékelik a válaszadók (8. ábra). Azonban elsősorban a szakmai támogatást és a képzési struktúra kialakítását, a szakmai legitimációt, valamint a hatékony szakmai hálózatosodást ítélik legnagyobb hatásúnak. Legkevesbé egy ifjúságsszakmai hírlevél elindítását érzik ilyen értelemben releváns tényezőnek. Bár megosztóbb kérdés a szakmai öndefiníció, azt

láthatjuk, hogy az ifjúsági munkát érintő minőségfejlesztés kapcsán is hangsúlyos szerephez jut: tízből nyolc megkérdezett többé-kevésbé fontosnak érezte e feltétel teljesülését.

Az ifjúsági munka kihívásai ("Mit gondol, mik az ifjúsági munka legnagyobb kihívásai hazánkban?" nyitott kérdés három válaszlehetőséggel: legalább egyszer említette; N = 330; százalékos megoszlás)

8.ábra

Az ifjúsági munka minőségfejlesztésének elemei („Ön szerint az alábbi lehetőségek milyen mértékben járulnak hozzá az ifjúsági munka minőségének növeléséhez?”; N = 330; százalékos megoszlás)

A szakma láthatóságával, társadalmi elismertségével kapcsolatban az eredmények kevés derűlátásra adnak okot. A válaszadók 49 százaléka szerint a tágabb környezetük tisztában van a szakmai tevékenységével (ehhez képest a „nem” válaszok aránya 29%, a „nem tudom” válaszoké 22%), ugyanakkor a társadalmi elismertség kapcsán mindössze 24 százalék nyilatkozik ilyen értelemben pozitívan („nem”: 65%, „nem tudom”: 11%). Utóbbit tekintve az ifjúsági munkával töltött évek száma bír mérhető befolyással, azaz a terepen hosszabb időt eltöltők pesszimistábbak. Megjegyezzük, hogy körükben több olyan szakmai tapasztalat vélelmezhető, amelyek részben a szakma fejlesztéséhez, elismertségének megteremtéséhez kapcsolódhatnak (pl. a 2000-es évek végét jellemző, ifjúsági törvény létrehozását támogató kezdeményezések), azok sikertelensége okán csökkenhet a bizalmuk ilyen kezdeményezések iránt. Az elismertséget jegyzők átlagosan 9 éve vannak a pályán, míg azok, akik e téren pesszimistábbak 11,8 éve (a teljes mintaátlag 10,9 év). Az elismertség kérdését vizsgáló további kutatások javasoltak, mivel annak különböző szintjei (vö: Európa Tanács- Európai Bizottság Ifjúsági Együttműködés témát érintő kiadványával*) mentén egészen máshogy értékelhető kérdésről beszélünk.

A láthatóság növelése terén a legitimitást, a szakmaként való elismerést, az eredményes kommunikációt, az együttműködés jelentőségét, valamint a hatékony szakmai önreprezentációt látják a válaszadók leginkább lényegesnek.

(9. ábra)

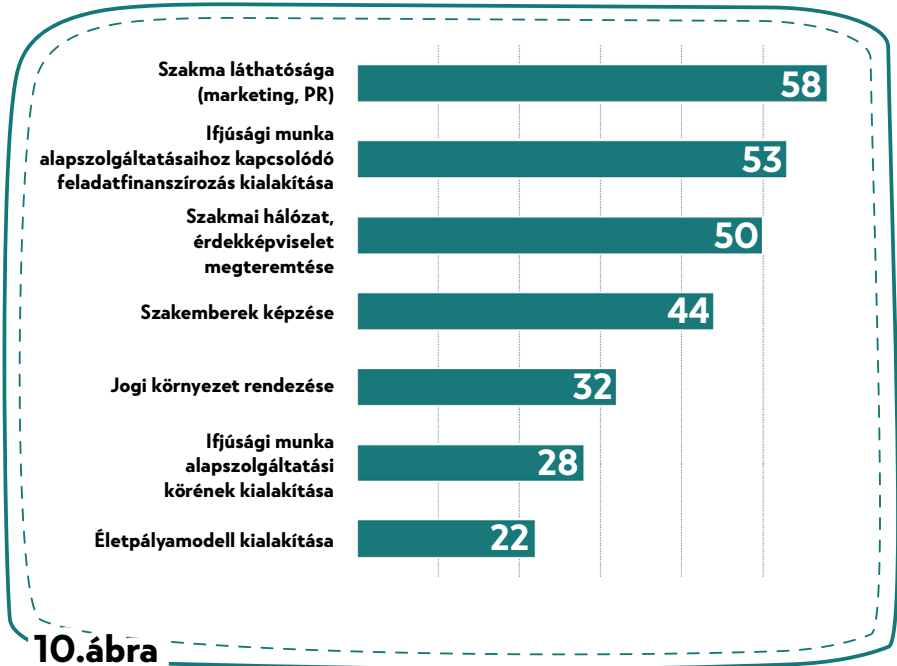
* <https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/about-recognition> (Letöltve: 2023. szeptember 8.)

Az ifjúsági munkához kapcsolódó identifikáció minden huszadik válaszadó számára kap jelentőséget a láthatóság elősegítése kapcsán, míg a források biztosítása nagyjából minden hatodik megkérdezett számára kulcskérdés. A szakmai identitás szempontjából további érdekesség, hogy a láthatóság és elismertség az úgynevezett külső tényezők közé sorolható (vö.: Ellis és Hogard, 2020), ami azáltal, hogy a társadalom számára teszi világossá egy szakma létezését és annak nagyjából tartalmát; egyúttal a szakmai tevékenységet végzők körében segíti a szakmai önkép kialakulását.

Az ifjúsági munka láthatóságát támogató tényezők ("Véleménye szerint mi segítené leginkább elő az ifjúsági munka láthatóságának növelését?" nyitott kérdés három válaszlehetőséggel: legalább egyszer említette; N = 330; százalékos megoszlás)

A társadalmi elismerés kapcsán is hasonló megállapítások születtek: az ifjúsági munka láthatósága, a feladat finanszírozásának kialakítása, az eredményes érdekképviselőt vezetne a pozitív változás irányába a válaszadók legtöbbször említett javaslatai szerint (10. ábra).

Az ifjúsági munka társadalmi elismerését szolgáló tényezők ("Mit gondol, az alábbiak közül mi tudja szolgálni leginkább az ifjúsági munka társadalmi elismerését? Kérjük, legfeljebb hármat jelöljön meg az alábbiak közül!"; N = 330; százalékos megoszlás)

A válaszadók túlnyomó többsége úgy véli, nincs elég ifjúsági munkával foglalkozó szakember az országban (94%).

Tekintettel arra, hogy pontos adatok nem állnak rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy hány fő lát el ifjúsági munkát hazánkban, így a kérdőív egyik kérdése kifejezetten az ifjúsági munkások lehetséges létszámára vonatkozott. A kitöltők Magyarország viszonylatában átlagosan 6600 főre becsülik azt a tábort, akik ifjúsági munkával foglalkoznak. Amennyiben mindezt saját környezetre vetítjük, a válaszadók átlagosan 80 főre becsülik a saját munkahelyük településén/kerületében tevékenykedők számát. A szórás itt is jelentős, legfeljebb 10 fő ifjúsági munkást valószínűsít a válaszadók 39 százaléka saját szakmai tevékenységének településén. A munkahely településmérete egyértelműen befolyással van a kérdés kapcsán megfogalmazott válaszra. Nem meglepő, hogy legnagyobb átlagos ifjúsági munkával foglalkozó csoportot a fővárosban tevékenykedők becsültek, míg a falvakban dolgozók a legkisebbet (2. táblázat).

Budapest	139,6 fő
Megyeszékhely	85,8 fő
Más város	48,0 fő
Község / Falu	5,7 fő

2.táblázat: Ifjúsági munkával foglalkozók számának becslése a munkahely településtípusának függvényében

(„Mit gondol, azon a településen (kerületben), ahol Ön a szakmai tevékenysége jelentős részét folytatja hány fő foglalkozik ifjúsági munkával (Önt is beleértve)?”; N = 327; átlagok; $p \leq 0,001$)

A szakemberek közötti hatékony kommunikáció csatornáiként, az ifjúsági munkát érintő hírek forrásaként főként a Facebookot (85%), a honlapokat (78%), valamint az e-mailt (74%) jelölték meg a válaszadók. Hírlevélből a válaszadók közel fele szerez információkat (47%), azonban a Facebookon túli, egyéb social media platformok kisebb arányban számítanak hírforrásnak (Instagram: 27%, TikTok: 10%, Twitter: 2%).

V. SZAKMAI TARTALOM ÉS CÉLCSOPORT-

FÓKUSZ

Kutatásunk során egy további terület feltárását is célul tűztük ki, ami az ifjúsági munkával foglalkozó önkéntesek és szakemberek szakmai tevékenységéhez kapcsolódott. Egyszerűbben fogalmazva arra törekedtünk, hogy feltárjuk az ifjúsági munka tartalmát a szakmai tevékenységet végzők körében.

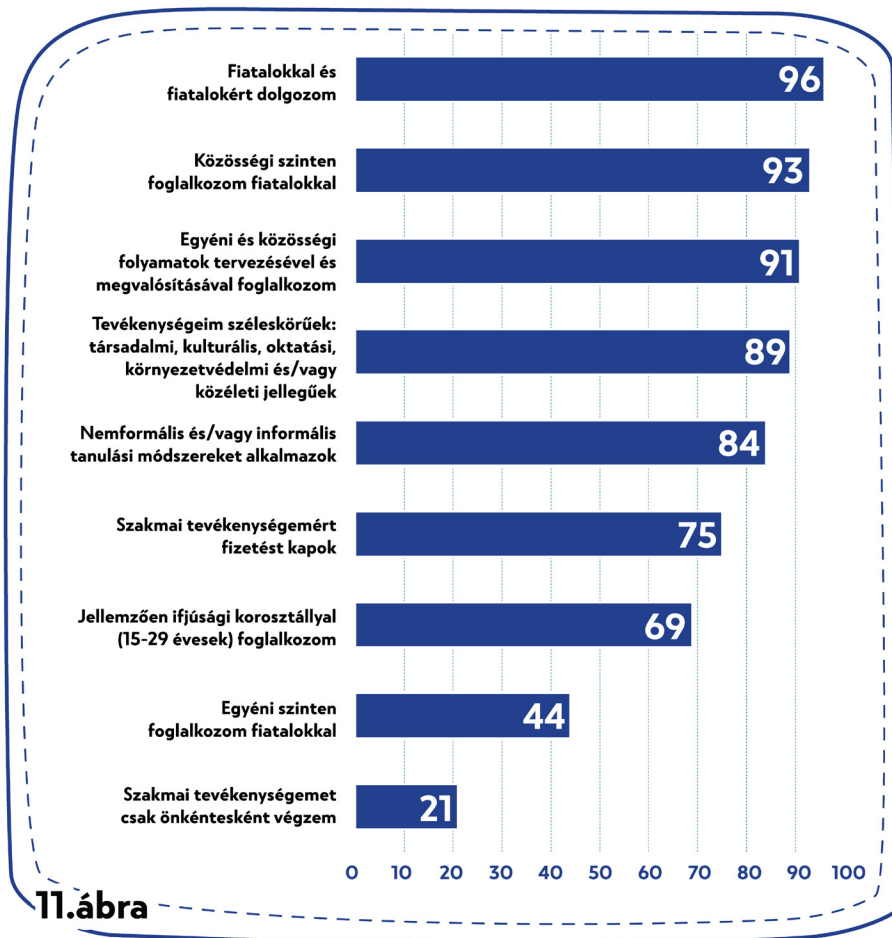
Noha különböző elméleti megfontolások mentén közelíthetjük meg az ifjúsági munkát (vö. Cooper, 2018), az mégis meghatározó, hogy annak szakmai tartalma miként írható le. Az egyes társszakmák esetében (pl. szociálpedagógia, szociális munka) a tevékenységek célcsoportja - hasonlóan az ifjúsági munkához - az ifjúsági korosztályok.

Fontos tehát, hogy megértsük, miben különbözik az ifjúsági munka egyéb, fiatalokkal végzett és őket célzó szakmai tevékenységektől.

Sajnos erre a kutatásunk keretében kimerítő válaszokat adni nem tudunk, de a figyelem középpontjába javasoljuk e feladatot a szakmának.

A megkérdezettek döntő többsége közösségi szinten foglalkozik fiatalokkal, tehát jellemzően közösségi folyamatokban, programokban dolgoznak, ami azonban nem zárja ki a személyes ifjúságsegítés lehetőségét sem. A kitöltők jelentős többsége fizetést kap a szakmai tevékenységéért, melynek során nemformális/informális tanulási módszereket alkalmaz (11. ábra). A válaszadók 21 százaléka csak önkéntesként végez ilyen jellegű tevékenységet.

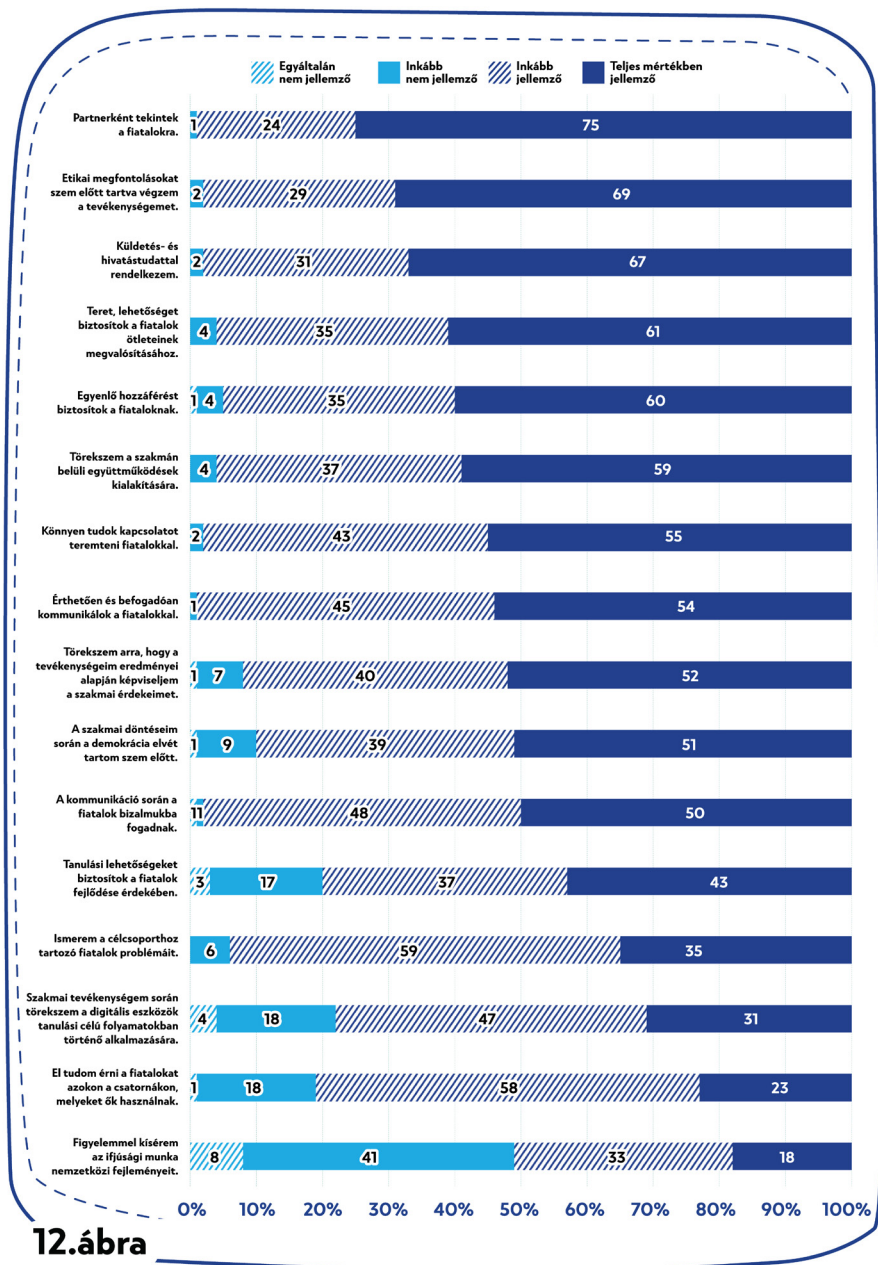
A szervezeti profilok sokszínűségét jelzi, hogy mindössze a válaszadók 69 százaléka tevékenykedik olyan szervezetben, intézménynél, közösségben, ahol jellemzően az ifjúsági korosztály elérése, megszólítása a cél.

11.ábra

Szakmai tevékenység jellemzői ("Az alábbi állítások közül melyek igazak az Ön szakmai tevékenységére?"; N = 330; százalékos megoszlás)

A válaszadók szakmai tevékenységét tekintve egyértelműen meghatározó a fiatalokkal való partneri kapcsolat, az etikai keretek betartása, a küldetés- és hivatástudat (12. ábra). Érdekesség az etikai keretek betartása, mivel az ifjúsági munka nem rendelkezik saját etikai kódexszel. A válaszok alapján, a megkérdezettek túlnyomó többsége egységesen befogadó, könnyen épít ki kapcsolatot az ifjúsági korosztállyal, törekszik az egyenlő hozzáférés biztosítására és hangsúlyt fektet a bizalmi környezet kialakítására. A tanulási lehetőségek biztosítása kapcsán érdemes megjegyezni, hogy az állami/önkormányzati intézményi háttérrel rendelkező válaszadók körében ennek súlya alacsonyabb, mint a civil és egyéb szervezeti háttérrel rendelkező kitöltők körében. Ugyanakkor azt is elmondhatjuk, hogy a informális/nemformális tanulási eszközök alkalmazása független a munkahely szervezettípusától.

12.ábra

Szakmai tevékenység során érvényesülő szemléletmódok ("Az alábbi állítások mennyire jellemzőek az Ön szakmai tevékenységére?"; N = 330; százalékos megoszlás)

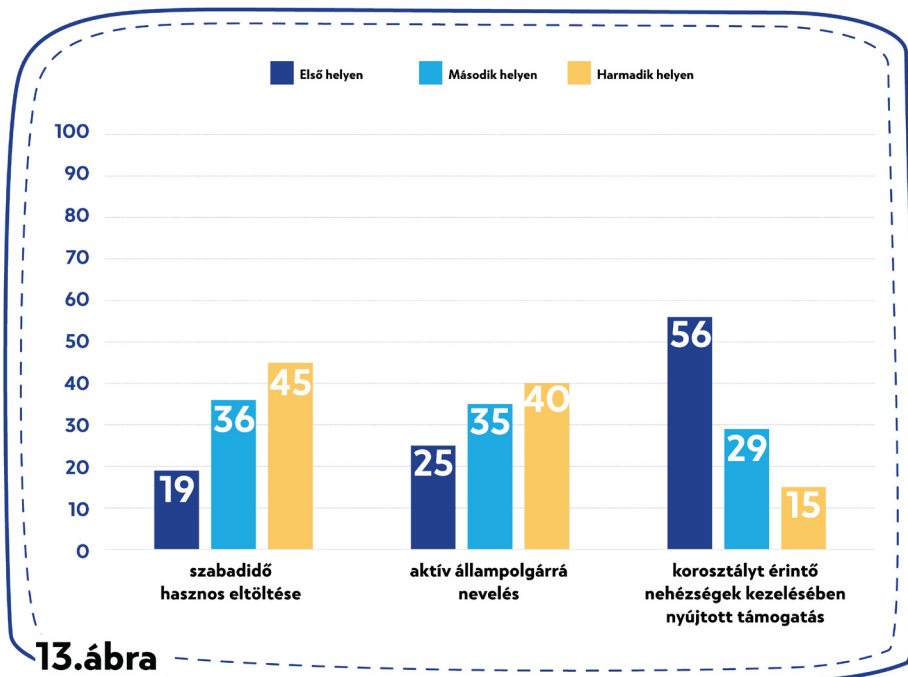
Az ifjúsági munka szakmai tartalmát illetően a válaszadók egyértelmű többsége (56%) az ifjúsági korosztály nehézségeihez kötődő segítő tevékenységet tekinti elsődleges feladatának (13. ábra). Ebből a szempontból másodlagos szerephez jut az aktív állampolgárrá nevelés, a harmadik helyen pedig a szabadidő hasznos eltöltéséhez kapcsolódó tevékenységek biztosítása áll.

A szociodemográfiai változók* többségét tekintve nem található összefüggés a szakmai tevékenység ilyen értelemben vett definíciója kapcsán. Azonban két kapcsolat kimutatható: az egyik a szabadidős tevékenységek biztosítását, a másik az aktív állampolgárrá nevelést tekintve. A kisebb településeken nagyobb eséllyel kap elsődlegesen szabadidős célú tartalmat az ifjúsági munka, mint a nagyobb városokban vagy a fővárosban. A civil szervezeti háttér esetében a megkérdezettek inkább előrébb sorolták az aktív állampolgári nevelés jelentőségét az ifjúsági munka metszetében. Az önkormányzati vagy állami hátterű szakemberek többségében ennek a tevékenységi tartalomnak a súlyát harmadlagosnak ítélték.

Ezek alapján nem meglepő, ha a tanulási lehetőségek biztosítását, az állampolgárrá nevelés fontosságát együttesen az állami/önkormányzati fenntartású intézmények/szervezetek munkatársai kevésbé érzik hangsúlyosnak a szakmai tevékenység megítélésében. Míg a civil szervezeti és egyéb háttérű szervezetek nagyobb jelentőséget tulajdonítanak e két szakmai tartalmat érintő tényező meglétének.

* A vizsgált változók: nem, életkor, ifjúsági munkával töltött évek száma, legmagasabb iskolai végzettség, a munkahely településtípusa, a munkahely szervezeti háttere, életszínvonal megítélése, szervezetméret.

További feltárást igényel, hogy milyen mértékben vannak hatással a civil szervezetekre az európai uniós ifjúsági programok céljai, prioritásai; mivel pont az aktív társadalmi részvétel kiemelt prioritása* a szektorban népszerű és jól ismert Erasmus+ Ifjúság pályázati programnak.

Az ifjúsági munka elsődleges céljának megítélése ("Kérjük, tegye sorrendbe az alábbi állításokat! Szakmai tevékenységem során számomra az ifjúsági munka elsődleges célja..."; N = 330; százalékos megoszlás)

* https://eu-ifjusag.hu/aktiv_tarsadalmi_reszvetel (Letöltve: 2023. szeptember 8.)

A kitöltők 94 százaléka többé-kevésbé tisztában van a korosztályi nehézségekkel. Azonban az online megjelenés és kommunikáció ettől eltérő képet mutat. A digitális eszközök tanulási célú alkalmazása 22 százalékuknál nem, vagy csak kevésbé jellemző. A kitöltők 19 százalékának inkább nehézséget okoz a fiatalokat saját csatornáikon keresztül elérni. A nemzetközi szakmai folyamatok nyomon követését érintő aktivitás még kevésbé mutat homogén képet: a válaszadók mindössze 51 százaléka kíséri figyelemmel ezeket a fejleményeket. Azok körében, akik kisebb-nagyobb mértékben így tesznek, átlagosan magasabb az idegennyelv-ismeretének esélye (átlagos idegennyelv-ismeret: 1,06), mint azok között, akik nem (igazán) követik nyomon (átlagos idegennyelv-ismeret: 0,93*) a fejleményeket a nemzetközi szakmai térben.

A válaszadók a célcsoporthoz kapcsolódó ismereteiket alapvetően erősnek írják le. 81 százalékuk felkészültnek jellemzi önmagát, azonban a válaszadók ötöde (19%) saját tudását kisebb-nagyobb mértékben hiányosként értékeli.

Teljes mértékben hiányos tudás	9,0 év
Inkább hiányos tudás	8,2 év
Inkább felkészült	10,0 év
Teljes mértékben felkészült	12,9 év
Teljes minta	10,9 év

3.táblázat: Saját felkészültség megítélése a szakmában töltött idő függvényében („Mennyire tartja magát felkészültnek az ifjúsági korosztályt (15-29 év) érintő szakmai tevékenysége kapcsán?”; N = 330; átlagok; $p \leq 0,001$)

* 0- egyetlen idegennyelvet sem ismer, 1= egy idegennyelvet ismer

A saját tudásukat erősebbnek értékelő válaszadók átlagosan több ideje foglalkoznak ifjúsági munkával, mint azok a kollégáik, akik e téren hiányosságokról számoltak be (3. táblázat).

A munkahely településtípusa kapcsán is mérhető összefüggés (4. táblázat). A nagyvárosokban tevékenykedő válaszadók saját felkészültségüket pozitívabban értékelik, mint a vidéki kisvárosokban, falvakban élő kitöltők.*

Budapest	3,0
Megyeszékhely	3,0
Más város	2,9
Község / Falu	2,8

4.táblázat: Saját felkészültség megítélése a munkahely településtípusának függvényében („Mennyire tartja magát felkészültnek az ifjúsági korosztályt (15-29 év) érintő szakmai tevékenysége kapcsán?”; 1 = „teljes mértékben hiányos tudás”, 4 = teljes mértékben felkészült; N = 330; átlagok; $p \leq 0,001$)

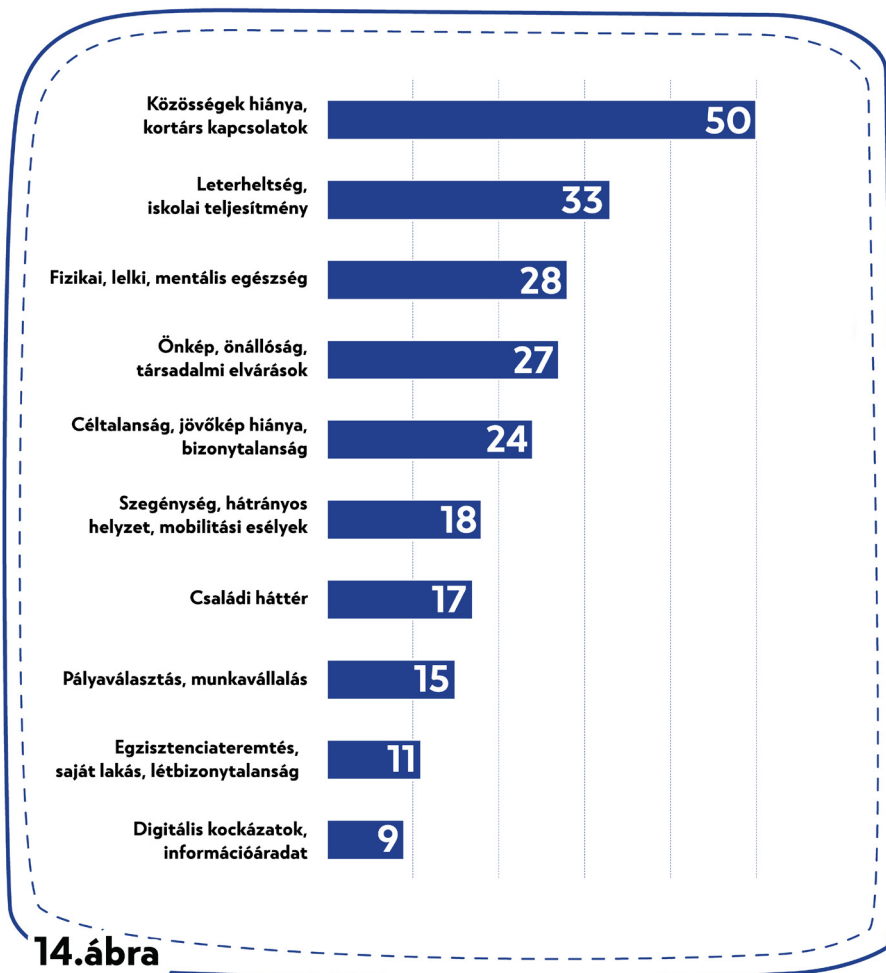
* A felkészültség és a szakma társadalmi elismertsége kapcsán szakembereket érintő képzés szorgalmazása között nincs mérhető összefüggés. Míg a felkészültség esetében mérhető szociodemográfiai jellemzőkkel való kapcsolat, addig a szakemberek képzésének szorgalmazása kapcsán nem tapasztalható ilyen befolyásoltság a válaszokban (nincs összefüggés az alábbi változók esetén: nem, életkor, ifjúsági munkával töltött évek, munkahely településtípusa, iskolai végzettség).

A megkérdezett szakemberek által elért fiatalok korosztályi problémáinak körét vizsgálva elmondható, hogy a közösségek hiánya, az elmagányosodás bizonyul a legmarkánsabbnak.

A tanulmányi kötelezettségek révén a leterheltség és az iskolai elvárások meghatározó nehézségekként körvonalazódnak. Az egészségi kockázatok, a mentális egészség is jelentős kihívásként ragadható meg a megkérdezettek beszámolói alapján. Fontos kiemelni, hogy a szegénységet és az anyagi kitettséget minden ötödik válaszadó említette. A korosztállyal szemben támasztott elvárások és az identitás kialakítása szintén meghatározó kihívás a szakemberek szemében a mai fiatalok életét tekintve.

A korosztályi problémák detektálásának vizsgálata kapcsán a bizonytalanság, a kilátástalanság körvonalazódik a kitöltők válaszaiban (14. ábra).

Fontos megállapítani, hogy a válaszadóknak is megfogalmazódott egyfajta bizonytalanság, a tervezhetőség hiánya szakmai tevékenységük kihívásai kapcsán, ahogy a szakmát illetően is hasonló vélemények kerültek kiemelten megfogalmazásra (pl. forráshiány, bizonytalanság, elismerés hiánya).

A fiatalok legjelentősebb problémáinak megítélése ("Az Ön által elért fiataloknak melyek a legjelentősebb problémái?"; nyitott kérdés három válaszlehetőséggel: legalább egyszer említette; N = 330; százalékos megoszlás)

VI. ÖSSZEGZÉS

Az ifjúsági munka, mint szakma csupán néhány évtizedes múltra tekint vissza, így nem meglepő, hogy a kutatási eredmények is azt támasztják alá, hogy számos kérdésben a szakmában dolgozók sem rendelkeznek egységes állásponttal. A szakmában eltöltött idő, a nem, valamint a településméret alapján is jelentős eltérések mutatkoznak a szakmai tevékenységek tartalmában, a szakmai tevékenységet végzők motivációiban és az általuk fontosnak tartott értékekben, illetve annak megítélésében, hogy mit tekintenek munkájuk legnagyobb kihívásainak. Az ifjúsági munkához köthető területeken szükségszerű a fejlődés, az előrelépés, amelynek egyfajta támpontjaként, kiindulópontjaként értelmezhetjük e kutatás eredményeit. A gyorsjelentésben bemutatott adatokra, következtetésekre érdemes inkább pillanatfelvételné tekintenünk, mintsem végleges vagy megváltoztathatatlan állapotként. Azt a célt hivatott betölteni, hogy kijelölje azokat az irányvonalakat, amelyek mentén a közeljövő szakmai fejlesztéseit, az erre irányuló programokat érdemes kialakítani, egyúttal amelyekkel mind a szakmában tevékenykedőknek, mind az azért felelős döntéshozóknak fontos és szükséges foglalkozniuk.

Az ifjúsági munka fejlesztéséhez, láthatóságához és jobb társadalmi elismeréséhez számos területén szükség van a szakmában dolgozók aktív tevékenységére, párbeszédére és együttműködésére. Ahhoz, hogy az ifjúsági munka hazánkban megerősödjön, javuljon a szakmai tevékenység minősége, elengedhetetlen, hogy a szakmát művelők között értékközösség jöjjön létre. A kitöltők többsége számára az etikai keretek betartása rendkívüli fontossággal bír, ugyanakkor a szakma nem rendelkezik etikai kódexszel, ami alapján ezen etikai keretek egységesen megismerhetők és megítélhetők lehetnének.

A szakmában dolgozók (érdek)képviselését és mindennapi munkáját is jelentősen korlátozza a rendelkezésre álló erőforrások szűkössege. Kiemelten igaz ez az anyagi forrásokra és az ebből fakadó infrastrukturális, továbbá a humán erőforrásbeli hiányosságokra is. Utóbbi esetben mind a tapasztalat-, a szakemberhiány, mind a motiválatlanság, valamint az ezek következményeként jelentkező leterheltség gátolja a szakmai érdek- és értékközösségek létrejöttét, fenntartását és eredményes fellépését.

Az erőforrások biztosításának kérdése túlmutat a szakmát végzők hatáskörén és kompetenciáin. A döntéshozóknak - beszéljünk akár helyi, nemzeti vagy európai szintről - jelentős szerepe van abban, hogy az ifjúsági munkához szükséges feltételek biztosítottá váljanak és hosszú távon elérhető legyen az, hogy a fiatalok minőségi, a helyzetüktől függetlenül azonos és egyenlő szolgáltatásokban részesülhetnek. A kiadványban korábban már számos alkalommal hivatkozott 2017. évi ET ajánlás alapján „(...) az ifjúsági munka lényegében társadalompolitikai tevékenység, amelynek célja, hogy a fiatalokkal és társadalmi közegükkel való együttműködés révén előmozdítsuk a fiatalok aktív részvételét az adott közösség életében és a döntéshozatalban.” (Európa Tanács, 2017) Tehát a fiatalok ügye, társadalmi beilleszkedésének támogatása, a korosztályi igényekhez és szükségletekhez illeszkedő, egyúttal a célcsoport aktív bevonásával kialakított ifjúsági munka a közösség és a helyi társadalom érdeke. **Azaz az ifjúsági munka közügy!**

Lényeges eredménye a kutatásnak, hogy a kérdőív kitöltőinek több mint fele civil szervezeti fenntartású szervezetnél végzi tevékenységeit, amely alapján arra is következtethetünk, hogy az önkormányzati és állami szereplők nagyobb mértékű elköteleződésében és felelősségvállalásában még sok kihasználatlan potenciál van. Nem csak helyi és hazai, de európai szinten is,

hiszen e területen számos célkitűzést fogalmaz meg a 2019 és 2027 közötti időszakra szóló Európai Ifjúsági Stratégia* is.

A tevékenységek intézményi/szervezeti háttere meghatározó a fiatalokkal való szakmai tevékenységek elsődleges céljának meghatározásában is. A fentiekben azt is láthattuk, hogy a civil szervezeti és egyéb háttérrel megvalósuló tevékenységekben nagyobb súlya van az aktív állampolgárrá nevelésnek és a korosztályt érintő nehézségek kezelésében nyújtott támogatásnak. Ezzel szemben az önkormányzati és állami fenntartású szervezetekben/intézményekben inkább a szabadidő hasznos eltöltésének biztosítása dominál a célkitűzések között.

Az ifjúsági korosztály szakemberek által tapasztalt nehézségei között - a szakemberek egyéni szintjén és az ifjúsági szakma szintjén is - megfogalmazódott a bizonytalanság és a tervezhetőség hiánya. Ennek legfőbb okaiként a forrás- és infrastruktúra hiányát, a szakemberek hiányát; a képzések és szakmai hálózatok, (érdek)képviselő hiányát, továbbá az egyik legmarkánsabb módon az elismerés és a támogatás hiányát nevezték meg a kitöltők. A fentiekből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy az ifjúsági munka politikai és társadalmi elismerése az egyik legjelentősebb ügy a szakmának napjainkban. Habár e kérdés nagymértékben döntéshozói szinten valósulhat meg, amelyhez a szakmában tevékenykedők érdemi hozzájárulása elengedhetetlen, hiszen ők azok, akik tevékenységeiket és eredményeiket mások – így a döntéshozók – számára is láthatóvá, megismerhetővé és érthetővé tudják tenni.

Amennyi eredményt és összefüggést bemutatott a Foglalkozol ifjúsági munkával? című kutatásunk, legalább ugyanennyi további kérdést vet fel, amelyeket érdemes mélyebben feltárni és megismerni, akár a tudományos kutatás

* https://youth.europa.eu/strategy_hu (Letöltve: 2023. szeptember 13.)

módszerein alapulva, akár a tágabb értelemben vett érintettek folyamatos párbeszédét ösztönözve, elősegítve. Az ifjúsági munka megítélésének és elismerésének kérdésköre önmagában is összetett, mint ahogyan az ifjúsági munka célja, tartalma és módszerei is. Éppígy a szakemberek életútja, képzése és szakmai fejlődése, az ifjúsági munka, mint perspektívát jelentő hivatás témaköreinek is a szakmai párbeszéd napirendjén lenne a helye. Noha a résztvevők szakmai végzettségével kapcsolatos adatokat gyűjtöttünk, az további pontosítást igényel, hogy mi alapján nevezhetünk valamilyen szakmai képzést az ifjúsági munkához közelinek, kapcsolódónak, és milyen képzésekkel kapcsolják össze a terepen dolgozó szakemberek saját szakmai tevékenységüket. Éppígy a más oktatási szektorok és az ifjúsági munka szereplőinek kapcsolatát, valamint a kapcsolatuk és együttműködésük minőségének szempontjait is érdemes lenne tovább vizsgálni.

Habár végeláthatatlannak tűnik a teendők listája mind az egyéni/szervezeti szintű szakmai tevékenységeknek, mind pedig a szakma fejlődésének, a munkakörülmények javításának területén, ugyanakkor a szakma és az érintett döntéshozói kör szempontjából is lényeges megtalálni azokat a kardinális kérdéseket, amelyeket rendezve, átgondolva és megvitatva, a terület számos további részére is pozitív hatást lehet gyakorolni. A kutatási eredmények alapján ezek pedig a szakma láthatóságának növelése, az ifjúsági munka alapszolgáltatásaihoz kapcsolódó feladatfinanszírozás kialakítása, valamint a szakmai hálózat, érdekképviselő megteremtése és fejlesztése.

FELHASZNÁLT FORRÁSOK

- Abdelal, R., Herrera, Y., Johnston, A., & McDermott, R. (2006). Identity as a Variable. *Perspectives on Politics*, 4(4), 695-711.
<https://www.cambridge.org/core/journals/perspectives-on-politics/article/abs/identityasa-variable/36Fo7FD5C688952C716FBFA4775A7BDD> (Letöltve: 2023. augusztus 12.)
- Cooper, T. (2018). Defining Youth Work: Exploring the Boundaries, Continuity and Diversity of Youth Work Practice. In Alldred, P., Cullen, F., Edwards, K. & Fusco, D(Eds.). *The SAGE Handbook of Youth Work Practice*. (pp. 3-17.). SAGE.
- Ellis, R. & Hogard, E (Eds.) (2020). *Professional identity in caring professions*. Routledge.
- Europe Goes Local (2019). *A helyi ifjúsági munka Európai Chartája*
https://europegoeslocal.eu/wp-content/uploads/2022/05/20210315-egl-charter_HU.pdf (Letöltve: 2023. augusztus 15.)
- Európa Tanács (2017) CM/ Rec 2017 ajánlás az ifjúsági munkáról
<https://rm.coe.int/1680717e78>
(Letöltve: 2023. szeptember 3.)
- Európai Tanács (2020). 2020/C 415/01 A Tanács és a

tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által megfogalmazott állásfoglalás az európai ifjúsági munkára vonatkozó menetrend létrehozásának keretéről.

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:42020Y1201\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:42020Y1201(01))

(Letöltve: 2023. szeptember 3.)

- Hidy, P. (2001). Művelődésszervezők szerepfelfogása és pályaképe. Tudásmenedzsment. 2(2).

<https://epa.oszk.hu/02700/02750/00004/pdf/>

EPA02750_tudasmenedzsment_2001_02_005-027.pdf (Letöltve: 2023. augusztus 24.)

INTERNETES HIVATKOZÁSOK:

- <https://gyiot.hu/hirek/bemutatjuk-egyuttmukodoinket-foglalkozok-ifjusagi-munkaval/> (Letöltve: 2023. augusztus 18.)
- <https://gyiot.hu/projektek/ifjusagi-munka-merre-jarsz/> (Letöltve: 2023. augusztus 18.)
- <https://www.youtube.com/@gyiot7360> (Letöltve: 2023. augusztus 18.)
- <https://ojs.lib.unideb.hu/parbeszed/issue/archive> (Letöltve: 2023. augusztus 13.)
- https://www.bonn-process.net/downloads/publications/2/3rd%20EYWC_final%20Declaration.pdf?version=89567f5ed19ce0dc9732a4415bc256fd (Letöltve: 2023. szeptember 8.)
- <https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/about-recognition> (Letöltve: 2023. szeptember 8.)
- https://eu-ifjusag.hu/aktiv_tarsadalmi_reszvetel (Letöltve: 2023. szeptember 8.)
- https://youth.europa.eu/strategy_hu (Letöltve: 2023. szeptember 13.)

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra: Munkahely településének típusa (N = 330; százalékos megoszlás)
2. ábra: Munkaidő megoszlása (“Saját megítélése szerint az alábbi állítások közül, melyik igaz leginkább az Ön szakmai tevékenységének időtartamára?”; N = 330; százalékos megoszlás)
3. ábra: Saját életszínvonallal való elégedettség (N = 330; százalékos megoszlás)
4. ábra: Szakmaválasztás okai (“Mely szempontok játszottak leginkább szerepet abban, hogy a jelenlegi szakmai tevékenysége mellett döntött? Kérjük, legfeljebb hármat jelöljön meg az alábbiak közül!”; N = 330; százalékos megoszlás)
5. ábra: Értékek szerepe a szakmai tevékenység során („Az ifjúsági munkához kapcsolódó szakmai tevékenysége során mennyire játszanak szerepet az alábbiak?”; N = 330; százalékos megoszlás)
6. ábra: Mindennapi nehézségek a szakmában (“Milyen nehézségekkel szembesül az ifjúsági munkát érintő tevékenysége során a mindennapokban?” nyitott kérdés három válaszlehetőséggel: legalább egyszer említette; N = 330; százalékos megoszlás)
7. ábra: Az ifjúsági munka kihívásai (“Mit gondol, mik az ifjúsági munka legnagyobb kihívásai hazánkban?” nyitott kérdés három válaszlehetőséggel: legalább egyszer említette; N = 330; százalékos megoszlás)
8. ábra: Az ifjúsági munka minőségfejlesztésének elemei („Ön szerint az alábbi lehetőségek milyen mértékben járulnak hozzá az

ifjúsági munka minőségének növeléséhez?"; N = 330; százalékos megoszlás)

9. ábra: Az ifjúsági munka láthatóságát támogató tényezők ("Véleménye szerint mi segítené leginkább elő az ifjúsági munka láthatóságának növelését?" nyitott kérdés három válaszlehetőséggel: legalább egyszer említette; N = 330; százalékos megoszlás)

10. ábra: Az ifjúsági munka társadalmi elismerését szolgáló tényezők ("Mit gondol, az alábbiak közül mi tudja szolgálni leginkább az ifjúsági munka társadalmi elismerését? Kérjük, legfeljebb hármat jelöljön meg az alábbiak közül!"; N = 330; százalékos megoszlás)

11. ábra: Szakmai tevékenység jellemzői ("Az alábbi állítások közül melyek igazak az Ön szakmai tevékenységére?"; N = 330; százalékos megoszlás)

12. ábra: Szakmai tevékenység során érvényesülő szemléletmódok ("Az alábbi állítások mennyire jellemzőek az Ön szakmai tevékenységére?"; N = 330; százalékos megoszlás)

13. ábra: Az ifjúsági munka elsődleges céljának megítélése ("Kérjük, tegye sorrendbe az alábbi állításokat! Szakmai tevékenységem során számomra az ifjúsági munka elsődleges célja..."; N = 330; százalékos megoszlás)

14. ábra: A fiatalok legjelentősebb problémái ("Az Ön által elért fiataloknak melyek a legjelentősebb problémái?"; nyitott kérdés három válaszlehetőséggel: legalább egyszer említette; N = 330; százalékos megoszlás)

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat: Szakmaválasztás okai a szakmában töltött idő függvényében (N = 330; átlagok; * $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.001$)

2. táblázat: Ifjúsági munkával foglalkozók számának becslése a munkahely településtípusának függvényében („Mit gondol, azon a településen (kerületben), ahol Ön a szakmai tevékenysége jelentős részét folytatja hány fő foglalkozik ifjúsági munkával (Önt is beleértve)?”; N = 327; átlagok; $p \leq 0.001$)

3. táblázat: Saját felkészültség megítélése a szakmában töltött idő függvényében („Mennyire tartja magát felkészültnek az ifjúsági korosztályt (15-29 év) érintő szakmai tevékenysége kapcsán?”; N = 330; átlagok; $p \leq 0.001$)

4. táblázat: Saját felkészültség megítélése a munkahely településtípusának függvényében („Mennyire tartja magát felkészültnek az ifjúsági korosztályt (15-29 év) érintő szakmai tevékenysége kapcsán?”; 1 = „teljes mértékben hiányos tudás”, 4 = teljes mértékben felkészült; N = 330; átlagok; $p \leq 0.001$)

KUTATÁS 2023

Foglalkozol ifjúsági munkával?

Kutatás az ifjúsági munkát végző szakemberek és önkéntesek körében

AZ IFJÚSÁGI MUNKA KÖZÜGY.

Az Európai Unió támogatásával

GYIÖT, 2023